

SANAL DÜNYA FEODALİZMİ

(Çev.) Fırat Fevzi Kafadar

Second Life feodal bir topluluktur.¹ Hayır, mecazi olarak değil. Kelimenin tam anlamıyla öyledir. Sanal dünya hukuku araştırmacılarını meşgul eden iki sorun vardır: *Geliştiriciler ve kullanıcılar arasındaki politik ilişki nedir?*² Ve: *Sanal dünyanın nesnelere eşya muamelesi mi yapılmalıdır?*³

Sanal dünya politikası ile mülkiyetin, tıpkı feodalite ve mülkiyet gibi ayrılmaz bir şekilde ilişkili olduğunu kabul ederek her iki soruda da ilerleme kaydedebiliriz. Bu hem mülke ilişkin hakkı yaratan hem de onu uygulayan lord/geliştirici ile tenant⁴/kullanıcı arasında olan ilişkidir. Feodal İngiltere'deki ile Second Life'daki arazinin mülkiyeti arasındaki benzerlik, çevrimdışı mahkemelerin sanal nesnelere kullanıcı menfaatlerini, onlara tam gelişmiş modern "mülkiyet" olarak muamele etmeden, kademeli olarak korumaları gerektiğini göstermektedir.

SECOND LIFE'TA ARAZİ

Second Life, dikdörtgen biçiminde daha küçük arsalarla bölünebilen, 256 metreye 256 metrelik bölgelerden oluşmaktadır.⁵ Second Life'ın geliştiricisi Linden Labs, mükimlere düzenli olarak müzayedeler düzenlemektedir.⁶ Linden ayrıca, kullanıcıların kendi aralarında arazilerini pazarlamasını ve güvenli bir şekilde devretmelerini sağlayan araçlar sunmaktadır.⁷ Fiyatlar küçük bir arsa için 100 doların altında, tam bir bölge için ise 3.000 doların üzerinde seyretmektedir.⁸ Linden, arazi sahiplerine 512 metrekare için 5 dolar ile Bölge için 195 dolar arasında değişen aylık arazi kullanım ücreti [*tier fee*] tarh etmektedir.⁹

Bu açıklamalar sonucunda Linden, kamu arazileri için müzayedeler yapan, tapu kayıtlarını tutan ve vergi toplayan modern bir yerel yönetim gibi gelebilir; önemli bir durumun dışında: şayet arazi kullanım ücreti ödemiyorsanız -veya diğer herhangi bir davranış kuralını ihlal ederseniz- Linden, arazinize el koyacaktır. Çevrimdışı hükümetlerin ancak uzun yasal prosedürlerden sonra yapabildiğini

¹ Bkz. Elizabeth Townsend Gard & Rachel Goda, *The Fizzy Experiment: Second Life, Virtual Property, and a 1L Property Course*, 24 SANTA CLARA COMPUTER & HIGH TECH. L.J. 915, 946–47 (2008); Daniel Gould, *Virtual Property in MMOGs* (June 2008) (unpublished manuscript).

² Bkz., e.g., Jack M. Balkin, *Virtual Liberty: Freedom To Design and Freedom To Play in Virtual Worlds*, 90 VA. L. REV. 2043 (2004).

³ Bkz., e.g., F. Gregory Lastowka & Dan Hunter, *The Laws of the Virtual Worlds*, 92 CAL. L. REV. 1 (2004).

⁴ *Çevirmenin Notu. Feodal İngiltere'de, toprağın mülkiyeti nihai ve mutlak olarak kralın tekelindeydi. Derebeyleri (*overlord*) kralın kiracısyken tenantlar da derebeylerinin kiracısı durumundaydı. Belirtelim ki araziye fiilen hakimiyetinde bulunduran tenant idi. Söz konusu arazileri keyfince kullanabilir yahut boş bırakabilirdi. Derebeyi dahi tenantın arazisine izinsiz giremezdi ve tenant'ı araziden çıkarmak için bir yargıç kararına ihtiyaç duyardı. Tenant kavramının Türkçe'de tam bir karşılığı olmadığından, asıl metindeki şekli ile kullanılmıştır.

Bkz. William Francis Walsh, *Outlines of the History of English & American L* New York University Press., at 95-96 (1924)

⁵ Bkz. Second Life, *Frequently Asked Question from Beginning Landowners*, <https://support.secondlife.com/ics/support/default.asp?deptID=4417&task=knowledge&questionID=5198> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

⁶ Bkz. Second Life, *Auction Home*, <http://usd.auctions.secondlife.com/> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

⁷ Bkz. Second Life, *How Do I Buy Land*, <https://support.secondlife.com/ics/support/KBAnswer.asp?questionID=4059> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

⁸ Bkz. DANIEL TERDIMAN, *THE ENTREPRENEUR'S GUIDE TO SECOND LIFE* 111 (2008).

⁹ Bkz. Second Life, *supra* note 4.

Linden, tek taraflı olarak sadece veritabanındaki bir girdiyi değiştirerek yapar. Dahası, Second Life'ın Hizmet Şartları, herhangi bir nedenle de Linden'a bunu yapabilme hakkı verir.¹⁰

Araştırmacılar, bu haksız gücün adaletsizliğini göz önüne alarak, sanal dünya kullanıcıları için mülkiyet haklarının belirlenmesi çağrısında bulundular.¹¹ Haklılık payları var fakat tam gelişmiş mülkiyet haklarının da kendi içinde problemleri bulunmakta. Sanal diyarlardaki daha güçlü haklar, geliştiriciler ve kullanıcılar arasındaki açık anlaşmaları geçersiz kılacaktır.¹² Bu haklar ayrıca geliştiricilerin dünyalarını etkin bir şekilde yönetme kabiliyetlerini de tehdit edecek ve de başkalarının kazanımlarını yağmalayan kötü niyetli kullanıcılara karşı onları aciz bırakacaktır.¹³

LORD OLARAK LİNDEN LABS

Bu sorunu, kullanıcının çıkarlarını malik temelli olarak nitelendirmektense seisin¹⁴ olarak nitelendirerek çözebiliriz. Araziyi zilyetliğine alan bir tenant lorduna homage¹⁵ sözü verirdi. Karşılığında, lord da sembolik olarak tenant'a mülkü teslim ederdi. Sonrasında tenant, lorda çeşitli hizmetler ve feodal sorumluluklar borçlanırken lord ise bunların karşılığında, yabancılara karşı zilyetliğini korumayı borçlanırdı. Bu düzenin her bir ögesi Second Life ile örtüşmektedir. Bir kullanıcı, Linden'ın hüküm ve koşullarını kabul ediyorumu tıklamakla Linden'a homage yemini etmiş olur; Linden da karşılık olarak veritabanından uygun girdileri değiştirip ona mülkünü teslim eder. Kullanıcı feodal yükümlülükler yerine arazi kullanım ücretini borçlanır; Linden da kullanıcının zilyetliğini yazılım tabanlı erişim kontrolleri ile koruma altına alır.¹⁶

En önemlisi seisin usul ve esası iç içe geçirmişti: tenant işgal hallerine karşı meseleyi çözmesi için lorduna başvururdu. S.F.C Milsom'un yazdığı gibi, "Lord, hem devreder hem de bu devri koruyacak yasayı yapar."¹⁷ Bu bütünlük, geliştiricinin onu sürdürmek için gerçekleştirdiği faaliyetlerden başka bir varlığı olmayan sanal mülke, daha kuvvetle uygun düşer. Geliştirici, hem sanal mülkün teslimini yapıp hem de onu koruyan yasayı temin edecek en uygun mevkiide bulunmaktadır. Aynı veritabanı girdisi, bir kullanıcıyı "mal sahibi" kılarken diğer yandan, izinsiz girmeye çalışanları dışarıda tutan otomatik erişim denetimlerini de devreye sokmaktadır.

¹⁰ Second Life, Terms of Service, <http://secondlife.com/corporate/tos.php> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

¹¹ Bkz., e.g., Joshua A.T. Fairfield, Virtual Property, 85 B.U. L. REV. 1047 (2005).

¹² Bkz. Joshua A.T. Fairfield, Anti-Social Contracts: The Contractual Governance of Online Communities (Indiana Legal Stud. Research Paper No. 89, 2007).

¹³ Bkz. Richard A. Bartle, Pitfalls of Virtual Property (Apr. 2004) (unpublished manuscript)

¹⁴ *Çevirmenin Notu. Seisin, Norman Fethinden (1066-1071) sonraki iki yüz yıllık dönemde zilyetliği (*possession*) ifade eden bir kavram olarak kullanılmıştır. Taşınır ve taşınmaz mallar ile üzerinde zilyetlik kurulabilecek diğer şeylere zilyet olmayı ifade eden genel bir tanımlama niteliğindedir. Bkz. William Francis Walsh, Outlines of the History of English & American L New York University Press., at 96-98 (1924)

¹⁵ *Çevirmenin Notu. Homagium (diğer adıyla *investiture*), tenant ile lord arasındaki feodal sözleşmeye ilişkin seremoniyi ifade eder. Tenant, lordun huzuruna çıkar diz çökerek ellerini önünde birleştirirdi. Ellerini lordun ellerine koyup ona biat yemini ederdi. Lord da ona mülkü temsil eden bir sembol (örneğin bir sancak) verir ve kendisinin adamı (*homme*) olduğunu onaylardı. Bkz. VINOGRADOFF, CAMBRIDGE MEDIEVAL HISTORY, III, 458. Cf. PARTIDAS III (XVIII [LXVIII]) where the form is given in full; also II, (XIII [XXIV]); BRACON, DE LEGIBUS ANGLIAE fol. 80; WOODBINE, II, 232.'dan naklen Charles Sumner Lobingier, Rise and Fall of Feudal Law , 18 Cornell L. Rev. 192 (1933) Available at: <http://scholarship.law.cornell.edu/clr/vol18/iss2/5> (Son Erişim Tarihi: Mart. 8, 2022)

¹⁶ Bkz. Second Life, Guide to Freezing, Banning, and Ejecting,

<https://support.secondlife.com/ics/support/KBAnswer.asp?questionID=4193> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

¹⁷ S.F.C. MILSOM, HISTORICAL FOUNDATIONS OF THE COMMON LAW 104 (1969).

Second Life, feodalizmin hiyerarşik feodal alt kiracılık zinciriyle [*subinfeudation*] dahi paralellik gösterir.¹⁸ Bazı ticari işletmeler¹⁹, Linden'dan bütün halde bölge satın alırlar²⁰; peyzaj yapıp alt bölgelere ayırdıktan sonra bu arazileri kullanıcılara kiralar veya satarlar.²¹ Feodal lordlar gibi, bu toprak baronları da arazi mülkiyeti ile ilgili adaletin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Birçoğu, sanal evlerden ticari işletme çalıştırılması yasağı²² gibi taahhütler dayatıyor.²³ Bir komşunun söz konusu taahhütlerini ihlal etmesinden rahatsız olan kullanıcılar, çözüm mercii için toprak baronuna başvurmalıdır; Linden Labs'ın bu yerel anlaşmazlıklara müdahil olması söz konusu değildir.²⁴ Benzer şekilde Linden, bu toprak lordları ile tenantları arasındaki senyoral uyuşmazlıklardan da uzak durur. Çevrimdışı toprak sahiplerinin sorun çıkaran kiracıları tahliye ederken kendi işlerini kendilerinin halletmelerinden ziyade devlete güvenmeleri beklenirken²⁵, Second Life'ın toprak baronları başvuru yapmayıp öz-yardıma tercih etmektedir.²⁶

HUKUK İÇİN ÖNERİLER

Feodalizm ve Second Life arasındaki bu tarihsel paralellik, sanal mülkiyet sorunları hakkında karar vermeleri istenen çevrimdışı mahkemeler için faydalı bir rehber olacaktır. 1135-53 iç savaşı homage ve seisin ilişkilerini bozmasıyla birlikte bu gelenek güvenilir olmaktan çıkınca II. Henry, lord tarafından seisin'i haksız yere elinden alınan birçok tenant'a kraliyet kanun yolunu sağlamıştır. Her ne kadar kralın hukuku ve mahkemeleri toprağın mülkiyetini kontrol edecek olsa da bu ilk müdahaleler aşırılık göstermiyordu; kral kendi mahkemesinde, arazi uyuşmazlıklarına bakmıyordu²⁷ sadece "senyoral adaletin aksaklıklarını" düzeltiyordu.²⁸

Tıpkı lord mahkemelerinde tenantların haklarının gözetilmesine imkân veren II. Henry'nin reformları gibi çevrimdışı mahkemelerin de kullanıcıların sanal dünyadaki çıkarlarını korumada bir rolü vardır. Ancak bu rol, mülkiyet haklarında mutlak bir koruma sağlamaz. Bunun yerine, sanal mülkiyete dair uyuşmazlıklarda, alışılmış olduğu gibi bir dünyanın kendi iç usulleri ilk ve son durak olmalıdır. Şimdilik çevrimdışı mahkemeler, genel arazi uygulamalarının yasal olup olmadığına karar vermek ya da sanal arazi uyuşmazlıklarını yargılamak yerine bazı önemli münferit dosyalarda Linden'in adil usullere bağlılığını denetlemelidir. (Tabii ki, tıpkı kralın huzuru bozanları cezalandırdığı gibi çevrimdışı mahkemeler de kullanıcıların para aklama, kötü amaçlı yazılım yükleme veya ölüm tehdidi gibi ciddi çevrimdışı sonuçları olan halleri uygun bir şekilde yargılayabilir.²⁹)

¹⁸ Bkz., e.g., 1 FREDERICK POLLOCK & FREDERIC WILLIAM MAITLAND, THE HISTORY OF ENGLISH LAW BEFORE THE TIME OF EDWARD I, at 211 (1895).

¹⁹ Bkz. Eric Reuters, Increased Supply Spurs Fears of Second Life Land Glut, REUTERS, Aug. 1, 2007, <http://secondlife.reuters.com/stories/2007/08/01/increased-supply-spurs-fear-ofsecond-life-land-glut/>.

²⁰ Bkz. Second Life, Private Region (Island) FAQ, <https://support.secondlife.com/ics/support/KBAnswer.asp?questionID=3952> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

²¹ Bkz. TERDIMAN, supra note 7, at 113-21 (Second Life'ta büyük bir arazi işletmesi için gerekli sermaye tutarı tahminen \$100,000'ın üzerindedir).

²² Bkz., e.g., Nelhuayotl Realty, Covenant and Zoning Rules, <http://nelhuayotlrealty.com/covenant/> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

²³ Bkz. Second Life, Estate and Private Region Covenants, <https://support.secondlife.com/ics/support/KBAnswer.asp?questionID=4206> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

²⁴ Bkz. Second Life, Agreement, <https://support.secondlife.com/ics/support/KBAnswer.asp?questionID=4382> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

²⁵ Bkz., e.g., Lobdell v. Keene, 88 N.W. 426, 430 (Minn. 1901).

²⁶ Bkz. Second Life, How Do I Rent Land to Other People?, <https://support.secondlife.com/ics/support/default.asp?deptID=4417&task=knowledge &questionID=4416> (Son Erişim Tarihi: Dec. 17, 2008).

²⁷ Bkz. MILSOM, supra note 14, at 104 (1969).

²⁸ Bkz. Joseph Biancalana, For Want of Justice: Legal Reforms of Henry II, 88 COLUM. L. REV. 433, 438 (1988).

²⁹ Bkz. Orin S. Kerobr, Criminal Law in Virtual Worlds, 2008 U. CHI. LEGAL F. (forthcoming).

Dolayısıyla, uygulanabilir bir sanal mülkiyet sistemi, bazı feodal karakteristiklere sahip olacaktır. Kullanıcılar zilyetliklerinden doğan kazanımlarına sahip olacak, diğer kullanıcıların el atmasına karşı güvenceler getirilecek ve ilk aşamada geliştirici tarafından uygulanacak. Buna karşılık, kullanıcıların da geliştiricinin kurallarına uyma ve ödemeleri yerine getirme yükümlülükleri olacaktır. Geliştirici, kullanıcıları mülklerinden gerekçesi olmadan tahliye edemez ancak geliştiricinin gerekçelerini kontrole yönelik çevrimdışı tahkikatlar açık suistimal durumları için istisnadır. Benzer şekilde, geliştiricinin bu feodal ilişkilerin kullanıcılar arasında gelişmesine izin verdiği ölçüde, çevrimdışı mahkemeler bunu normal olarak kabul etmelidir.

Yakın zamandaki *Bragg / Linden*³⁰ davası, geliştiricinin takdirine bırakılması gereken konuya iyi bir örnek teşkil etmektedir. Davacı Marc Bragg'ın, Linden'in arazisine el koyduğu iddiaları tartışmalı olmasına rağmen Linden, onlara Bragg'ın arazi işletim sistemindeki bir yazılım hatasından [bug] haksız olarak yararlandığına dair güvenilir kanıtlar sundu. Tek başına bu olgu, Linden'in hesabı askıya almasını mantıklı kılmaktadır. Dava sonuçlandı, ancak esas hakkında bir karara varılmış olsaydı hukuk; Linden'in tepkisini karine olarak meşru kabul etmeliydi.

SONUÇ

Second Life'in feodal boyutlarına dair bu analiz, bizi sanal dünyaların hukuki geleceği konusunda iyimser kılmalıdır. Nihayet, tüm kusurlarına karşın feodalizm, toplumun işlevsel bir örgütlenmesiydi, doğrusu birçok alternatif seçenekten de daha iyiydi. Yalnızca oyun oynamak için kurulmuş ve menfaatlerin çok büyük olmadığı sanal dünyalara, çevrimdışı mahkemelerin hukuk sistemlerince dokunulmamalıdır. Çünkü kıymetinin bir kısmı da gerçek yaşama, hayali bir alternatif olmasındandır.

Çevrimdışı değerlerle daha fazla bağlantısı olan sanal dünyalara gelince, modern toprak sahipliğinin aynı (*in rem*) mantığından ziyade feodal toprak sahipliğinin ilişkisel mantığını takip ettiklerini anlamalıyız. Böylece, korumaya çalıştığımız topluluklara daha az zorbalık içeren reformlar önerebiliriz. Zamanla -tarihsel olarak da gerçekleştiği gibi- sanal dünya topluluklarının doğal evrimi ve artan ekonomik önemi, onları modern mülkiyet haklarına götürecektir. Ama o zamana kadar, sanal dünyada feodal adaleti desteklemeliyiz, ayağımızı kaydırmamalıyız.

James Grimmelmann, New York Hukuk Fakültesi'nde Hukuk Profesörüdür.

Tercihen Alıntı: James Grimmelmann, Virtual World Feudalism, 118 YALE L.J. POCKET PART 126 /2009/01/19/ grimmelmann.html

³⁰ Bragg v. Linden Research Inc., 487 F. Supp. 2d 593 (E.D. Pa. 2007).